

es saia

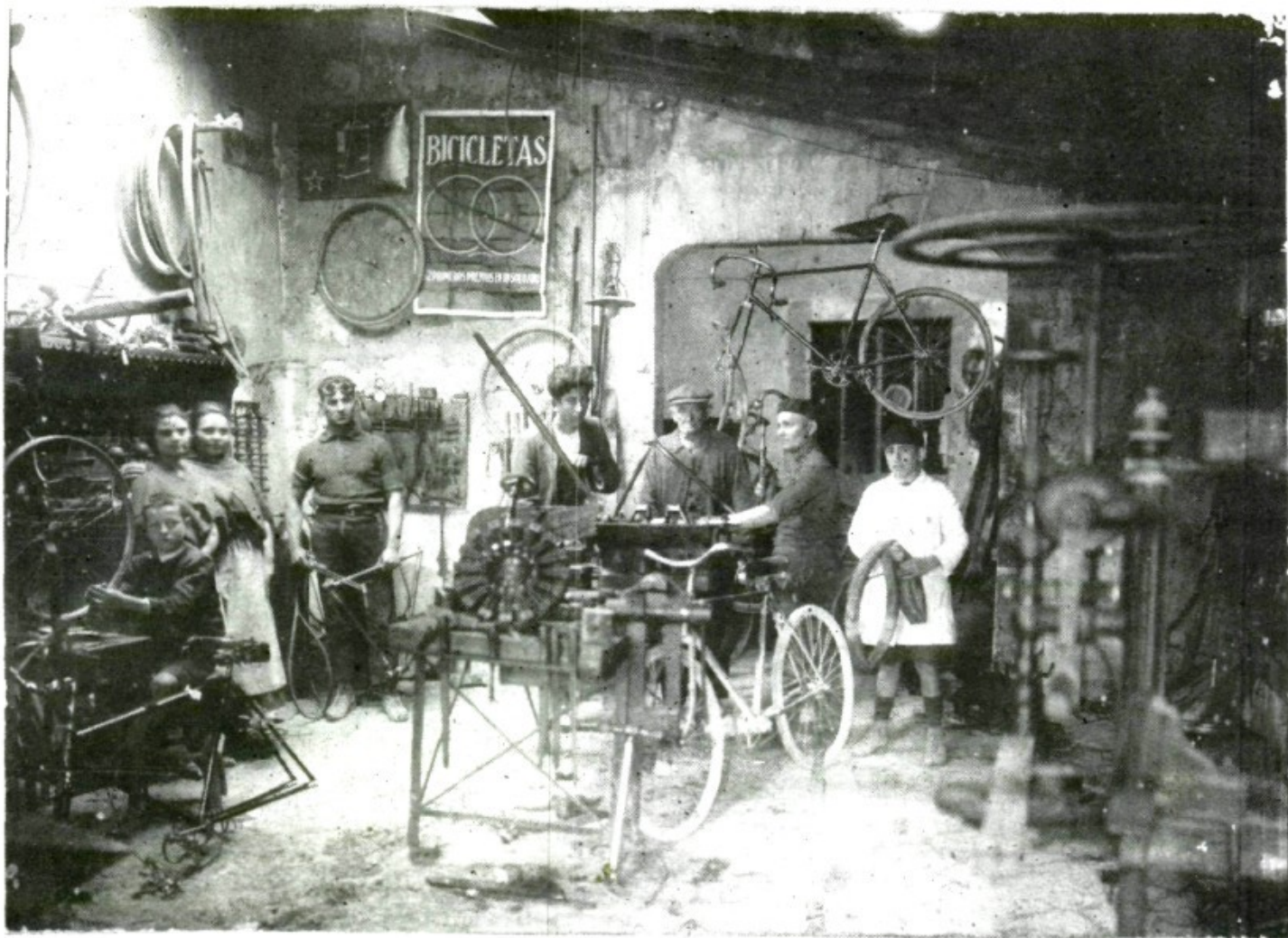
PRENSA
Catalana

D'ALGaida

nº 56

Agost de 1.985

preu: 80 ptes

En Joan Balaguer ens ha proporcionat aquesta magnífica fotografia del taller de bicicletes de Mestre Nofre Ruala; correspon a l'any 1.920 i les persones que hi surten són: en Nofre Reus, na Francisca Joia, sa Mestressa de Mestre Nofre, Mestre Nofre, en Nofre Paloni, el pare de Mestre Nofre, Mestre Jordi Pixedis i en Toni Borràs.

Editorial

Ja podem veure TV3 i no s'ha produït cap cataclisme ni cap trastorn dels que anunciaven els seus detractors. Simplement, els qui volem -ningú no hi està obligat- podem veure televisió en català, una televisió que, a pesar de l'evident manca de medis i amb totes les seves limitacions, està feta amb una encomiable professionalitat.

Aviat, segons sembla, tendrem la Televisió Balear, "una televisió bilingüe, d'acord amb la realitat social de les nostres illes" (Huguet), una televisió que serà "reflejo lingüístico balear" (Lozano). I és que els nostres governants conservadors són molt "realistes" i molt respectuosos amb el bilingüisme: tenen clar que el català és la nostra llengua cooficial i se l'ha de protegir una mica, però no massa, no fos cosa que l'oficial, pobreta!, perdés una part de la seva hegemonia.

Ara que, posats a ser realistes, jo gosaria proposar-los que estudiassin la possibilitat d'introduir estatutàriament el trilingüisme. M'explic: a hores d'ara, l'anglès està molt extès entre nosaltres, inclús hi ha un diari íntegrament escrit en aquesta llengua, té programes de ràdio i molts d'indígenes el coneixen; a més, és la llengua del futur. Per tant, la nostra "realitat social" exigeix que, al manco els mesos d'estiu, es proclami el trilingüisme i l'anglès sigui declarat co-cooficial i se li reservi una part de la programació de la Televisió Balear. Seria una actitud realista i, per altra part, es podria interpretar com un gest de bona voluntat cap als turistes anglesos que pareix esser que enguany fluixegen bastant. Potser en vendrien més.

(Això de que l'anglès és la llengua del futur em du a la memòria aquella anècdota de N'Unamuno i En Carles Riba que vaig rellegir l'altre dia: N'Unamuno en certa ocasió li va dir: "-Mira que sou caparruts els catalans. No sé per què vos obstinau a mantenir la vostra llengua si tantmateix d'aquí a cent anys tothom parlarà l'anglès". I En Riba li va contestar: "-És que volem donar el salt directament, sense passar pel castellà".)

Tornant al nostre tema, res de bilingüisme. La "realitat social illenca" demana com a mínim una televisió trilingüe: castellà, anglès i català -aquest, és clar, en les seves modalitats insulars-. Potser qualcú dirà: "-I per què no quatri-lingüe?" Això ja és qüestió de números, caldria veure quina quantitat d'alemanys hi ha els mesos d'estiu i, si és suficient, també podríem declarar la seva llengua co-co-cooficial i assignar-li la parcel·la de televisió que li correspongui.

Hala idò, governants! A veure si feis un estudi seriós de la nostra "realitat lingüística" i en programar la Televisió Balear no deixau felló ningú.

calaix de sastre

L'AIGUA DE LA LLUNA

Alguns pobles de l'Orient llunyà donem el nom de "aigua de la lluna" a les coses impossibles o inabastables.

Esperar:

...Que el PSOE ens consideri un poble amb dret a l'autogovern, amb les mateixes competències legislatives i d'execució que, per exemple, les Illes Canàries o el País Valencià.

...Que s'acabin els incendis forestals.

...Que certa gent compregui que l'única manera d'integrar completament els immigrants dins la nostra comunitat catalanoparlant és posar tots els mitjans necessaris perquè els venguts de fora entenguin la nostra llengua.

...Que la mateixa gent anterior compregui que el contrari d'integrar és marginar.

...Que se'n vagi allà on no hi plou el projecte de fer la TV Balear en castellà.

...Que el Govern de l'Estat, suposadament d'esquerres, abandoni la seva política econòmica agressiva contra els interessos dels més dèbils de la societat.

...Que els mestres castellanoparlants que vénen a les nostres Illes amb intenció d'exercir el seu ofici sabin que aquí tenim una LLENGUA pròpia, amb majúscules, i que el fet d'atorgar-li, a la nostra LLENGUA, un menyspreador epítet de "dialecte", els qualifica, a aquests mestres, com a incapaçs de complir una de les seves tasques fonamentals: la transmissió de cultura.

...Que no intentin, amb obscures maniobres antidemocràtiques, callar la veu dels nacionalistes.

...Que s'acabi l'existència de veritats absolutes i inqüestionables, de les quals no es pugui parlar ni discutir.

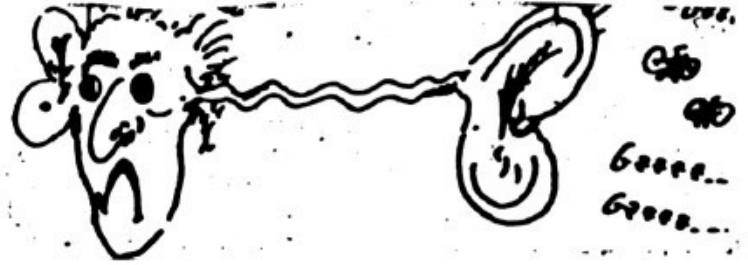
...Que desaparegui de les nostres Illes, de l'Estat espanyol, de la cara de la terra, tota forma de violència, no solament la que utilitza mitjans espectaculars, la fàcilment identificable, sinó també aquella més subtil, més refinada, tan perillosa com la primera i la qual, a més, sol amagar les seves intencions.

...Que els rics i privilegiats facin, voluntàriament, concessions als més pobres i oprimits.

...Que s'acabi el procés de colonització de les nostres terres.

esperar tot això és el mateix que esperar l'aigua de la lluna.

m'han dit que diuen

Es primer dia de caça, com cada any, a trenc d'auba és una revetla. Això ja no és notícia i sa gent ja ho comenta com una cosa normal. Enguany es comentaris des dilluns, l'endema des primer diumenge de caça, eren que tot es poble feia olor de butzes de conill. Es vespre, quan passava es camió des fems, s'aroma que deixava era inconfundible: de merda de conill, sobretot a un carrer que els va caure un pot que en devia estar ple, i no era aguantador bastant de temps després d'haver-lo aplegat. Un deia que aquell dia era bo de fer saber qui n'havia mort més de conills, però un altre va dir que es que en mataven molts, ja deixaven ses butzes a fora vila.

Sant Jaume, es President Cañellas, es Cossiers, verbenes, futbol i altres esports, banda de música, balls de bot, exposicions, tirada al plat,... Hi va haver de tot i molt. I, lo que és més novetat, tot gratuït. S'experiència, en conjunt, no hi ha dubte que ha estat positiva. Ara, deia un, es problema vendrà l'any qui ve si no les torna a dur s'Ajuntament, perque sabeu quin precedent més dolent que han posat per aquell que vulgui fer negoci.

Lo que va veure tothom fou sa feinada que feien es nostres dirigents. Qualcú, mal intencionat, deia que allò semblava una campanya electoral. I es municipals que en feien molta de feina, més que en tot l'any, deia aquest mateix. I si ara, a més a més, han de fer de xòfers de s'ambulància, els quedarà poc temps. A veure si també demanaran excedència...

Perque ja tenim Centre Sanitari, i ambulància. Ara convendria que mos explicassin com ho hem de fer per poder-la emplear -i que no sigui per ara!

Ara que parlam de temes d'Ajuntament, mos digueren que un concejal -mos digueren qui era, però no ho volem dir-, va comentar a una reunió que ell era "incoloro". No és que volgués dir que era com s'aigua -que a més és inodora i insípida-, sinó que no tenia colors polítics. Això es podia dir en temps d'en Franco -i ja no s'ho creia casi ningú-, perque deien que els feien concejals o batles "per força"; però avui que per esser elegits s'han de presentar a unes llistes, no resulta gaire coherent aquesta afirmació d'"incoloritat" política, al manco tal com s'ha d'entendre avui sa política.

¡Vos heu aturat a pensar sa quantitat de sopars que a partir d'ara s'organitzaran -per dinar ara fa massa calor- entre tota sa gent que d'una manera o altra ha col.laborat en ses festes? Serà gros. De moment, ja hem sentit parlar de sopar an es Cossiers, futbolistes, Club d'Esplai, Obra Cultural, Caçadors -que per mi per preparar sa tirada ja en feren un parell-, etc., etc. I suposam que s'Ajuntament en prepara un de ben sonat, perque ells són els qui el tenen més merescut, ja que feren més feina que tots els altres plegats. Lo que no sabem és si convidaran es concejals de s'oposició, però un comentava que no el s'havien guanyat, que en feren poca de feina.

Voldríem donar una idea an es nostre metge d'ES SAIG per sa col.laboració des mes qui ve: mos podria donar un règim per rebaixar es quilos que haurem posat, casi tot es poble, després de tants de sopars. I, de passada, podria recordar què hem de fer, a més de rebaixar quilos, per eliminar colesterol, àcid úric i demés malalties relacionades amb sopars.

Des renous nocturns ja no en parlam perquè s'han fet una cosa normal. I aquests dies de festes ha passat una cosa que semblava impossible: encara s'han incrementat. Lo que deia un era que ja estaria bé tot aquest merder que s'ha organitzat cada vespre de ses festes, si ara s'acabava. Lo fotut és que, suposam, seguirà igual que abans, tota sa nit amb renou de motos i cotxes, i ràdios a tota marxa. Però és de suposar que qualcú hi posarà remei -això mos ho inventam noltros, no ho hem sentit a dir a ningú.

Es problemes d'aigua enguany han estat com cada any, o pitjors, però sa gent s'hi ha acostumat i ja no en parla. Així mateix un comentava que fa mesos s'havia parlat d'un projecte de s'Ajuntament de cercar una solució a base de fer un forat nou pes seu compte, o comprar-ne un de fet... L'any qui ve és d'esperar que en tornarem a parlar.

Quan asfaltaren es Colomer ja ho sentirem a dir, i ara que han asfaltat es carrer de Palma, Amargura i Unió ho hem tornat a sentir: si segueixen posant capes de vernis una damunt s'altra, aviat no quedaran "aceres" ni portals que uturin s'aigua. Menos mal que plou poc! A un ja li sentirem que li han tapat es cap-reg de sa cisterna. Qualque dia hauran de llaurar es carrers abans de tornar a asfaltar. O esperaran a obrir ses siques per posar es clavegueram? -"alcantarillat", per entendre-mos.

UN SORD

Entre els actes celebrats coincidint amb les festes de Sant Jaume hi va haver la inauguració del Centre Sanitari a càrrec del President de la Comunitat Autònoma, Gabriel Cañellas, acompanyat del Conseller de Sanitat, Sr. Oliver Capó.

La fotografia recull el moment de la inauguració.

COSSIERS,

UNA ALTRA VEGADA

Abans de Sant Jaume es va córrer el rumor de si els Cossiers ballarien o no per les Festes, especialment el dia de Sant Jaume; quasi totes les versions anaven en el sentit que no ballarien perquè el President de la Comunitat Autònoma vendria a inaugurar la Unitat Sanitària.

La veritat és que els Cossiers es plantejaren no ballar per les festes, però no perquè hi fos en Cañellas, sinó per l'actuació que ha tengut l'Ajuntament enfront del grup, durant aquests darrers anys, una actuació estranya i anormal, que és necessari canviar.

Els Cossiers anaren a parlar amb el batle de la subvenció que es va concedir fa dos anys i que encara no s'ha fet efectiva i ni se n'han sabut més noves d'ella; també es parlà sobre què pensava fer l'Ajuntament enguany, ja que duia les festes, i de quina actitud o política d'actuació pensava tenir respecte als Cossiers els propers anys; al final hi va haver un mínim d'acord i els Cossiers decidiren ballar. Però el problema pareix que no s'ha resolt definitivament, que de moment s'ha apedaçat un poc, però que en qualsevol moment pot desaparèixer.

Però, què volen els Cossiers? Per què sempre tenen problemes amb l'Ajuntament?

El ball dels Cossiers és el més antic dels que es conserven a Mallorca, abans n'hi havia a molts de pobles però sols s'han conservat a dos, a Montuiri i a Algaida; a tots els altres varen desaparèixer ja fa molts d'anys. Darrerament els tornen a ballar a Manacor i a Pollença. A Algaida durant deu anys varen desaparèixer fins que l'Obra Cultural, fent un gran esforç els va tornar a treure. Per tant, el ball dels Cossiers és un patrimoni que té el poble i que no s'ha inventat ara, que ens ve d'herència des de fa segles, és la tradició més antiga que conserva el nostre poble.

Les persones que ballen els Cossiers sempre ho han fet desinteresadament, sense esperar res a canvi. No han ballat mai per guanyar uns doblers ni mai se n'han repartit cap. Els doblers que han obtingut amb les seves actuacions han servit o per arreglar i fer vestits i per comprar sabates o per fer qualche sopar, molt necessari per mantenir el grup. Una dita de Cossier ja coneguda és " hauríem de fer un sopar encara que hi haguem d'afegir qualche cosa".

Els Cossiers demanen o volen que l'Ajuntament sigui conscient de la importància que té pel poble la conservació d'aquests balls, que ajudi al seu manteniment sense voler posar imposicions absurdes i que no tenen cap fonament històric. Els Cossiers mai no s'han negat a ballar a Pina i a Randa i això ho han repetit moltes vegades. A Algaida sempre han ballat sense esperar cobrar res, perquè no ho fan per doblers. Els Cossiers demanen que l'Ajuntament els doni una subvenció anual pel seu manteniment, sense voler ésser més que altres entitats que en tenen anualment i puntualment.

Els problemes amb l'Ajuntament sempre han vingut per part de l'Ajuntament que ha volgut veure el ball dels Cossiers com un acte polític, que no ha estimat o no ha sabut apreciar mai aquest patrimoni cultural i que en certa manera li ha importat poc la seva continuïtat o desaparició.

Els Cossiers, després de molts d'anys, arriben a cansar-se d'aquest tracte d'indiferència i marginació i per això reclamen no un tracte especial sinó el normal d'un poble que vol conservar la seva pròpia història.

NOTICIARI

PREMSA FORANA

Aquest mes ens trobam amb una sèrie de notícies referents a la nostra premsa que volem comentar.

En primer lloc, tenim l'adjudicació de la segona edició dels Premis "Premsa Forana" que tengué lloc a Felanitx el passat dia 6 de juliol. El Jurat estava format per Josep Melià, Josep A. Girmalt i Andreu Ferret, que concediren tres premis de 30.000 ptes als següents treballs:

1. A la sèrie de tres articles publicats sota el pseudònim "Carmina Burana" a la revista "Pòrtula".

2. A la sèrie d'articles presentats per Miquel Mut Puigserver i Miquel Mut Fullana publicats a "Llucmajor de pinte en ample".

3. A la sèrie d'articles que sota el pseudònim de Ramon Turmeda publicà la revista "Felanitx".

El premi d'honor consistent en una escultura de Pere Pujol fou adjudicat a "Carmina Burana".

La nostra enhorabona pels guanyadors.

El mateix dia 6 es va celebrar també una Assemblea de l'Associació per decidir sobre l'organització d'un Congrés en el qual puguem estudiar la problemàtica

de les nostres publicacions. Es va prendre l'acord de convocar el Congrés que probablement tindrà lloc dins el mes d'octubre. Pensam que pot ésser profitosa la discussió de les diverses pònencies que en aquests moments s'estan seleccionant.

D'altra banda, el setmanari "Sóller" va complir el mes passat el seu centenari. Es tracta d'un cas extraordinari de supervivència d'una publicació de les característiques del "Sóller", al qual enviam la nostra enhorabona i el nostre agraïment per l'exemple de fidelitat a una tasca d'informació local sense defallences.

Amb assistència de les autoritats de la nostra Comunitat se celebraren una sèrie d'actes (recepció a l'Ajuntament, col·locació d'una làpida a Can Pinoi, exposició, dinar, etc.) i l'homenatge es va centrar en la persona de D. Miquel Marquès i Coll, fill del fundador de la revista, i director del "Sóller" des de fa moltíssims d'anys.

Amb motiu del centenari s'ha publicat un número extraordinari de més de 150 pàgines.

Enhorabona i molts d'anys al "Sóller" i a D. Miquel Marquès.

GRUP D'ESPLAI

Un estiu més, els nins i nines que durant el curs 1984-85 han participat de les activitats del Grup d'Esplai d'Algaida tenen l'oportunitat de disfrutar de la darrera activitat de l'esmentat curs, el CAMPAMENT-85.

Aquest any el campament es realitzarà a la Comuna de Sant Martí de Muro, durant la setmana de l'11 al 18 d'agost.

Hi participen 30 nins i nines, 5 monitors i 2 cuineres (mares de nins).

Esperam que tots els participants ens ho passem tan bé, al manco, com els anteriors campaments.

Volem aprofitar per donar les gràcies a totes aquelles persones que d'una manera o altra ens ajuden a preparar-lo i dur-lo a terme.

Grup d'Esplai

BERENARS: AGOST

per ANTONI POU

214 - 1

A ca nostra avui m'han tret
berenar de ciutadà:
un llonguet en lloc de pa
i un tassó de cafè amb llet.

215 - 2

Anit passada, una estona,
sa panxa no anava bé
i avui en dejú prendré
un poquet d'oli amb llimona.

216 - 3

He menjat frit i el me sent:
i això que estava acertat,
si un defecte li he trobat
és que tirava a coent.

217 - 4

Avui en bon dematí,
que de dolç tenia ganes,
m'he menjat quatre orellanes
que varen sobrar d'ahir.

218 - 5

He berenat de brossat
i era brossat menorquí
que jo l'he trobat molt fi
perque era bo i regalat.

219 - 6

Per berenar m'han donat
un bocí gros d'ensaïmada,
però sense sobrassada,
només amb carabassat.

220 - 7

De dins una escudelleta
he menjat uns espinacs
capolats i ben mesclats
amb oli, sal i pasteta.

221 - 8

Avui per jo berenar,
dins es rebost no trob res,
més que un tros de pa pagès
i bullit que ahir sobrà.

222 - 9

Amb un parell d'ous bullits
i una patata torrada
fas una pasta daurada,
que jo en menj molts de pics.

223 - 10

Es espàrecs forasters
fets a dins s'hort i regats,
jo los vaig trobar molt fats.
Es nostros m'agraden més.

224 - 11

Posau dins sa greixonera
xulla a trossets ben petits,
patates i ous bullits
i tendreu una greixera.

225 - 12

Dins es soterrani hi ha
fruita fresca i variada,
ancoles de melmelada,
de tot i molt per triar.

226 - 13

D'es bullit que va sobrar,
que hem capolat molt menut,
batut amb ous hem tengut
croquetes per berenar.

227 - 14

Menjau peixos de la terra:
tronxos de bleada bullits,
enfarinolats i frits,
i es rots no vos feran guerra.

228 - 15

Avui jo per berenar
amb s'olor de sobrassada
que es veïnat meu ha torrada
me n'he hagut d'acontentar.

229 - 16

Se'n podien xupar es dits,
avui, des meu berenar,
que ha estat un trosset de pa
amb ous de tudó bullits.

230 - 17

D'un tumbet he berenat:
patata, aubergínia, ceba,
tomàtiga fresca i pebre,
tot ben frit per separat.

231 - 18

No tenia berenera
i llevò he berenat
de llet bona que han triat
amb un brotet de figuera.

232 - 19

Un trempó tradicional
fet de tomàtiga i pebre,
una miqueta de ceba
i amb oli, vinagre i sal.

233 - 20

Avui he anat a pescar
amb sa barca d'un amic
i una llagosta aquest pic
hem tengut per berenar.

234 - 21

Sempre que vaig a caçar
i agaf qualche aucell petit
pas gust de menjar-lo frit
carn i os per berenar.

235 - 22

Bull patates amb sa pell
i quan les tenc ben pelades
les menj fredes i trempades
amb alls, tomàtiga i grell.

236 - 23

Sa poma an es forn m'agrada
però amb coca és molt millor,
perque te fas s'il.lusió
que menges una tortada.

237 - 24

M'han duit per jo berenar,
des forn i dins greixonera,
sang que m'han fet veure que era
de tortuga de la mar.

238 - 25

Si an es pa amb oli fregues
un allet, per berenar,
amb formatge, hi pots menjar
ses figues bordissots negres.

239 - 26

Avui he pegat un bot
perque he tengut un trempó
amb un pebre petitó
coent qur feia xinglot.

240 - 27

Encara que tu no ho cregues.
he menjat figues verdals,
coll de dama, paretjals,
bordissots blanques i negres.

241 - 28

Trob que ses figues millors
i d'esser-ho tenen fama
bordissots i coll de dama
perque n'hi ha de dos colors.

242 - 29

Tenc dins s'hort, per berenar,
peres, nispros i maduixes,
pomes fortes, pomes fluixes,
i altres fruites per triar.

243 - 30

Un berenar que m'agrada
de coca amb pebres torrats
ben vermells i ben gruixats,
i sa pasta és d'ensaimada.

244 - 31

No tenia berenera
i es meu veïnat m'ha ginyat
a foter-me un bon plat
de girgoles de figuera.

Que fa el Consell Insular en Turisme, Indústria i Comerç

El pilar més important de la nostra economia, rep suport del Consell Insular de Mallorca a través d'estudis i enquestes d'aquest mercat.

El Consell Insular de Mallorca ajuda en general totes les activitats promocionals tant a nivell nacional com "Un hivern a Mallorca", com a nivell internacional — "Congresos anuals d'Agents de Viatges de diverses nacionalitats" "Congrés Mundial de la Tercera Edat (FIAPA)" —.

Edita guies, mapes, cartells i altres publicacions destinades a facilitar el coneixement de l'illa.

També mereix destacar-se la campanya de neteja de platges i altres llocs d'interès turístic.

Manté oberta una oficina d'informació turística a Alemanya i hi ha previssors d'obrir-ne una altra al Regne Unit.

Col·labora també amb les oficines de turisme que hi ha en els municipis turístics.

Anualment distribueix el cànon d'energia entre els ajuntaments afectats per la producció i la transformació energètica.

Promou la celebració de conferències, fires i cursos que activin la indústria i el comerç.

Subvenciona i impulsa l'ús d'energies alternatives.

Consell Insular
de Mallorca

c/. Palau Reial, 1

L'antic fossar d'Algaida

Tots sabem que primitivament els enterraments es feien a l'interior de les esglésies o a les seves terres adjacents. Aquest costum es va mantenir pràcticament fins al segle XIX, quan el creixement demogràfic i la insalubritat que això representava van induir a recomanar primer i a imposar després l'ús d'un cementeri allunyat del nucli de població.

A Algaida el procés que es va seguir va esser el que acabam de dir. Ara ens limitarem a donar unes quantes notes que hem arreplegat sobre aquest tema.

La primitiva parròquia de Castellitx tenia el seu fossar al devora de l'església i és el recinte que actualment està tancat. Quan la parròquia es va traslladar a Algaida, al costat de l'església que es va construir també s'hi va delimitar un fossar, probablement al lloc que ocupen les cases d'enfront del portal de les dones i que són relativament modernes. Les primeres notícies que en tenim són de l'any 1.564 i les trobam a la relació de la visita pastoral que va fer el bisbe de Mallorca Fra Diego de Arnedo. Aquest bisbe va manar que es tancassin els fossars de Castellitx i d'Algaida perquè el bestiar no hi pogués entrar a pasturar. També és curiosa una notícia que ens dona i que diu així (traduïm del llatí): "Va veure una casa o pòrtic que diuen la Carnisseria, on es venen les carns, que està entre l'església i el cementeri, i va ordenar que es traslladàs a una altra part del poble". Realment, no era el lloc més adequat per una carnisseria.

També s'enterrava dins l'església i el mateix bisbe, quan passava revista al temple, va trobar que la sepultura dels Reus i Mesquides estava descuidada, sense tancar, i "és una vergonya que estigui així". Va manar que els propietaris l'arreglassin imposant-los una multa (5 lliures) i un càstic molt més sever si no complien l'ordre: "que siguin expulsats de l'església i no puguin estar-hi quan es facin els oficis divins".

L'any 1.620 el bisbe Fra Simó Bauçà, en la seva visita pastoral, mana que s'adobin les portes del fossar a fi que

estassin sempre tancades: "estan indecentment i no convé que estiguin de la manera que estan".

En quant a les persones que eren enterrades dins l'església devien esser aquelles que podien pagar-se una tomba, potser les que més havien contribuït a la construcció de l'edifici i havien adquirit aquest privilegi, però també hi devia haver tombes comuns. L'any 1.659 el rector va sol·licitar dels Jurats d'aquell any que "li donassin lloc de celebrar una sepultura per son propi cos en l'església". La resposta de l'Ajuntament, -que devia esser el que en darrer terme decidia sobre aquest punt i no l'autoritat eclesiàstica-, va esser que se li donava aquesta facultat "sols que no sia junt a la capella de la Passió ni del nom de Jesús, perquè aquells puestos seran necessaris per fer i celebrar sepultures per la comunitat dels cadàvers de nostra vila".

Insistim que la responsabilitat dels enterraments la tenia l'Ajuntament i les despeses que es produïen anaven a càrrec seu. Durant els segles XVII i XVIII tenim en els llibres de comptes de l'Arxiu Municipal assignacions destinades a pagar jornals als homes que escuraven els vasos de l'església i els clots del fossar. I l'any 1.677 va mantenir un plet contra el rector perquè aquest "publicà un monitori que no enterrassin dins l'església". L'Ajuntament es va oposar a aquesta decisió i va guanyar la causa.

La conveniència i necessitat d'enterrar fora del nucli de població només s'acceptava en casos d'epidèmies importants. Recordem que a Algaida hi va haver un cementeri d'apestats dins la garriga de Binicomprat, on encara es conserva una creu de pedra. Aquest cementeri es va habilitar amb motiu de la pesta de l'any 1.652.

Ja hem dit que a finals del segle XVIII, per raons sanitàries i d'espai, les autoritats civils i eclesiàstiques ordenaren la construcció d'un cementeri per a cada població, allunyat del centre urbà; es va començar per les grans ciutats i va arribar a tots els pobles. A més, els municipis s'anaren fent càrrec

totalment de la seva construcció i custòdia. Trobam nomenats els primers fossers.

Sabem que l'actual cementeri d'Algaida data de principis del segle XIX. La seva construcció va resoldre un problema sanitari, però subsistia el problema del fossar que hi havia davant l'església i que estava ja en desús. Els primers intents d'eliminar-lo els trobam l'any 1.837, quan a una sessió de l'Ajuntament es parla de "desmontar el antiguo cementerio que hay a la entrada de la iglesia parroquial y transportar la tierra muy apta que se extraería al nuevo cementerio y al propio tiempo quedaría una plaza regular frente a la iglesia que en el día queda sumamente afeada con el promontorio que forma dicho antiguo cementerio que no deja de causar perjuicios del modo que está a la salud pública, particularmente en tiempos húmedos". Sembla que aquesta millora es va començar i anava per torns entre els propietaris de carros, que la feien sense gratificació.

La feina degué esser llarga perquè l'any 1.847 encara es parla del cementeri vell i es diu que "afea la población y no tiene otro aspecto que el de un muladar en medio de ella". I es va presentar el següent projecte: com que la Casa de la Vila amenaçava ruïna i se n'havia de fer una de nova, es va proposar construir-la davant l'església aprofitant els ter-

renys de l'antic fossar. El projecte estava aprovat pel "Jefe Político" de Ciutat -el que diríem Governador Civil o Delegat del Govern- però a darrera hora es va considerar millor reconstruir-la en el mateix lloc on estava, que és l'emplaçament actual.

Queda clar que al manco fins a mitjans del segle passat hi va haver enmig del poble restes de l'antic fossar, encara que fes uns anys que no s'emprava. Fixau-vos que no estam parlant de temps immemorials, sinó de poc més de cent anys.

L'any 1.865 es parla ja d'ampliar el cementeri nou. El batle exposa que "el cementerio actual, único rural que ha tenido este pueblo, (això no és cert perquè hi havia el dels apestats) data de principios de este siglo después de que se mandó que absolutamente el enterramiento de los cadáveres se hiciera en despoblado"; com que es va construir de manera provisional, havia quedat insuficient i el batle parla d'ampliar-lo i construir-hi "capilla, osario, sala de autopsias y casa habitación del sepulturero". Parla també d'expropiar les terres veïnades, propietat de Joan Montblanch.

Parlar, però, del cementeri actual seria molt llarg i, en tot cas, ho farem en una altra ocasió.

Pere Mulet

Obres il·legals?

Xalet

a "Na Graciana"

SALUT

COP DE SOL

Es produeix per l'exposició prolongada a temperatures altes, combinada amb una irradiació solar intensa, mala ventilació i, a vegades, exercici esgotador i extenuant. La probabilitat de que es produeixi augmenta el segon dia del començament d'una onada de calor i els dies següents. Hi ha unes circumstàncies que poden facilitar la seva aparició: una falta d'aclimatació, edat avançada, unes males condicions d'allotjament, deshidratació, una deficient secreció de suor i malalties cardíco-vasculars.

Sol començar d'una manera súbita, però hi ha ocasions en què es manifesta amb diversos símptomes com poden ser: debilitat, mal de cap, rodament de cap, anorèxia, nàusees. La disminució o l'estroncament de la secreció de suor poden precedir a l'atac; la pell està calenta i seca, es poden produir rampes musculars, el pols i el nombre de respiracions augmenten i seguidament la temperatura del cos puja a 40-41° i de vegades a més. Les complicacions a què pot donar lloc són la insuficiència renal i cardíaca que, en cas que no es realitzi un tractament adequat, poden produir la mort. Hem de tenir en compte que la hiperpírexia (o sigui, un augment considerable de la temperatura, una febre molt alta) és una amenaça greu per la vida, ja que una temperatura de 42° pot arribar a causar llessions cerebrals.

En quant al tractament, està indicat:

-El bany amb aigua freda o bé cobrir l'afectat amb una flassada banyada amb aigua freda.

-Donar massatge a la pell.

S'ha de controlar constantment la temperatura, perquè es pot produir una

baixada ràpida i aleshores s'ha de fer el contrari, donar calor.

-Una vegada que ha baixat la febre, s'ha de col·locar el pacient en una habitació fresca i ventilada, donar massatge a la pell a fi de combatre la vasoconstricció produïda pel fret i estimular el retorn de la sang al cervell i vísceres més afectades; després s'ha de donar un tractament adequat a l'equilibri hídric.

Alexandre Pizà

NOTICIARI

NOTICIARI MUNICIPAL

- D'acord amb les previsions de la nova Llei de Règim Local, s'ha constituït la Comissió Municipal de Govern, formada pels regidors Gabriel Salas i Pedro Oliver (AP) i Antonio Vega (?), a més del Batle. Com es pot veure, el PSM ha quedat exclòs de dita comissió.

- També s'ha creat la Comissió Especial de Comptes, la qual ha d'estar integrada, segons mana la Llei, per membres de tots els grups polítics que integren la Comissió, i així s'ha fet. La funció d'aquesta comissió és informar els comptes anuals abans del primer de juny de cada any.

- L'Ajuntament ha adquirit 35 taules i 360 cadires per un import total de 500.000 pts.

- El dia de Sant Jaume es va inaugurar la Unitat Sanitària Local, amb assistència del Sr. President i del Sr. Conseller de Sanitat del Govern Balear. A continuació, l'Ajuntament va convidar tot el poble a un refresc a Sa Portassa, per la qual cosa s'havia aprovat una despesa de 100.000 pts.

- S'ha posat al dia el padró municipal d'habitants. La població de dret d'Algaida dia 31 de març de 1985 era de 3084 habitants, fet que suposa un total de 95 altes i 57 baixes, respecte del recompte anterior.

- L'Ajuntament ha concedit una subvenció de 30.000 pts als Cossiers.

- Del "regal" consistent en una ambulància, que una entitat bancària ha fet a l'Ajuntament, cosa anunciada pel Batle durant la inauguració de la Unitat Sanitària, no podem dir res que no sàpiguen els assistents a la cerimònia; allà nosaltres en tenguérem la primera notícia oficial, per mor que la majoria municipal ha duit totes les negociacions i contactes amb els bancs sense informar-nos de cap punt. Esperam saber aviat quines han estat les condicions de la cessió de l'ambulància, i així poder analitzar si realment es tracta d'un regal o no.

Regidors del PSM

NOTICIARI DE L'OBRA CULTURAL

Activitats del mes d'agost.

S'està organitzant la ja tradicional excursió al Torrent de Pareis, que tant d'èxit té cada any. Falta concretar la data exacte, però possiblement serà el diumenge dia 18 o el 25. Tots els interessats procurau estar atents als cartells anunciadors.

Com ja sabeu, l'O. C. B. per les passa-

des festes de Sant Jaume va organitzar una exposició de ceràmica al seu local social, amb obres de Conxa Tril i Joan Albertí, que fou un èxit total.

També organitzà l'exposició-concurs "Taller lúdic" de Joan Lluís Fuster, al jardí de Cas Padrins. També va ésser un èxit en tots els sentits ja que hi participaren unes cinc-centes persones de totes les edats.

HIGYA PECORIS

EL QUIST HIDATÍDIC

Entre les teniasis, i pel que fa a la parasitosi, tenen molta d'importància les originades per les fases larvàries en els organismes vegetals o animals intermediaris. Dins d'aquest grup estudiam l'equinococcosi hidatídica.

La hidato-equinococcosi és una malaltia quística, parasitària, molt greu, caracteritzada per formacions vesiculars, principalment a les vísceres, que representen les fases larvàries de la tènica denominada "Echinococcus granulosus".

Etiologia. -És una tènica que en la seva forma adulta actua com a paràsit de l'intestí prim del ca. La seva mida és aproximadament de 2'25 mm de longitud i posseeix 3 o 4 anells. En l'organisme que l'hostatja definitivament produeix escassa simptomatologia. I pràcticament està extesa per tota la geografia espanyola.

La forma larvària afecta la majoria d'animals domèstics, incluint l'home; és, per tant, una zoonosi -malaltia produïda per animals paràsits- transmissible.

Les lesions que produeix es localitzen en el fetge i pulmons principalment, lesions que moltes vegades són irreversibles.

Cicle evolutiu. -La tènica adulta, una vegada en el ca, produeix ous que a través dels excrements poden contaminar les verdures; si aquestes són consumides crues per part de l'home o altres animals produeixen el quist hidatídic.

El cicle es tanca quan aquestes vísceres, pulmons, etc. dels animals domèstics són consumits pel ca.

Tractament. -En els cans es faran tractaments antiparasitaris periòdicament.

En quant a l'home, no existeix un tractament clínic; l'únic que pot esser vàlid és el quirúrgic.

Profilaxi. -És la mesura més important per atacar aquesta malaltia. La lluita contra l'equinococcosi resulta difícil, però no impossible, i és de gran importància tant per la seva incidència sanitària com econòmica.

El secret està en rompre el cicle del paràsit utilitzant mesures tècniques i mesures coadjuvants.

1) Evitant la infestació dels cànids salvatges, i sobretot del ca, destruint les vísceres parasitades.

2) Efectuant desparasitacions periòdiques amb productes que maten o destrueixen les tènies.

3) Inspeccionant les carns i vísceres a l'escorxador de manera rigurosa.

4) Enterrant tots els animals morts.

5) Informant al públic dels riscos i perills d'aquesta zoonosi transmissible a l'espècie humana donant cicles de conferències, pel·lícules i articles a diaris i revistes.

Antoni Munar
Manescal

Els qui feim ES SAIG ens reunírem per sopar. I és que no tot ha de ser cercar notícies, escriure, picar a màquina i passar pena. I el nostre col.laborador Joan Balaguer va deixar constància de la festa.

MOVIMENT

DEMOGRAFIC

DEFUNCIONS

Francisca Tous Ribas, va morir a Pina dia 2 de juliol als 49 anys.

Margalida Ribas Servera, morí a Pina dia 11 de juliol als 88 anys.

Dolores Vega Ballester, va morir dia 14 de juliol i tenia 31 anys.

Antoni Pedregosa Miralles, va morir dia 17 de juliol als 3 anys.

Antònia Amengual Bibiloni, va morir dia 28 de juliol als 66 anys.

NAIXEMENTS

Dia 14 de juliol va néixer Pere Antoni Pericàs Janer, fill de Miquel i Antònia.

Dia 25 de Juliol neixia Margalida Barceló Sastre, filla de Gabriel i Antònia.

Boix original col. Ramon Miquel i Planas

PINA

Com que les festes del poble només es fan un pic cada any, aquest mes és obligat fer una mica de resum de lo que foren les festes de Pina.

Idò enguany, com sabeu, les festes les organitzava la Comissió gestora pro camp de futbol, per veure de "treure es carro" i poder acabar de pagar el cost de les obres. A l'hora de redactar aquesta plana no vos podem donar el balanç monetari de les festes, ja que estam pendants d'una reunió explicativa que convocarà la Comissió gestora; de totes maneres, per lo que hem sentit a dir, pareix que han quedat contents amb el resultat.

Les festes se caracteritzaren per la nombrosa assistència de gent a tots els actes programats; realment, la gent va participar de les festes.

Volem destacar tres actes:

La tocada dels xeremiers de Pina a les corregudes, cosa que feia un grapat d'anys que no succeïa. L'amo En Sebastià va tocar i bufar de gust.

També hem de destacar la vetlada de ball de bot a càrrec del grup de balladores del poble, que agradaren molt i ho feren de lo millor; fins i tot els tiraren caramel·los.

I tal vegada com acte més important d'aquestes festes tenim la inauguració del camp de futbol "Es Figueras", que fou beneït pel nostre paisà En Pep Gelabert. Seguidament hi hagué una mica de parlament a càrrec d'En Jaume Pericàs, com a portaveu de la Comissió gestora, donant les gràcies al poble per les aportacions desinteressades; va dir que l'aportació que l'Ajuntament havia fet a les obres era de 300.000 ptes. Després hi va haver refresc per la gent i seguidament el partit inaugural, dirigit pel trio arbitral Bernat Servera, Guillem Jordà i Antoni Oliver. Els dos equips eren de pineros i acabà amb el resultat de Fadrins 8 - Casats 0. Emperò el resultat és lo que manco importa, lo que compta és la participació de tots els pineros en el partit i això que n'hi havia que feia bastants d'anys que no havien tocat pilota. 'o més important: la resposta que va donar la gent, a la inauguració pràcticament hi va assistir tot el poble.

Deixant ja les festes, diguem que l'enllumenat del poble va bastant malament: fa un parell de dies que un sector del poble està sense llum als carrers i allà on n'hi ha, bastants no s'encenen.

DEFUNCIONS: Dia 2 de juliol va morir Francisca Tous Ribas als 49 anys d'edat.

Dia 11 del mateix mes morí Margalida Ribas Servera als 88 anys.

En pau descansin.

XESC OLIVER

Camp de futbol

I d'aquest poble es jovent
té una sana alegria,
podem dir sense mania
que tothom està content.
Aquest pic s'Ajuntament
ha pensat una miseri en Pina.

Suggerència

Amb ES SAIG des mes passat
vaig berenar d'herba-sana,
me fugí de cop sa gana
recordant En Monserrat.
Senyor director, no és sobrat
posar-hi més d'una plana?

Un lector

Foto dels dos equips que jugaren el partit inaugural. Al fons, el poble de Pina.
(Foto Ruth Hoggarth)

Moment de la inauguració del camp de futbol "Es Figueral" de Pina per part del tinent de batle Gabriel Salas i els dos concejals del poble, Antoni Andreu i Antoni Oliver. (Foto Ruth Hoggarth)

ES SAIG

Bolletí de l'Obra Cultural d'ALGAIDA

Revista mensual D.L. P.M. 495-1980

Dirigeix.....Delfí Mulet

Administra....Llorenç Oliver

Mecanografia..Mireia Mulet

Fotografia....Joan Balaguer

Dibuixa.....Jaume Falconer

Col.laboren....Andreu Oliver

Pere Mulet

Alexandre Pizà

Joan Trobat

Francesc Antich

Catalina Martorell

Xesc Oliver

Antoni Garau

Jerònia Oliver

Miquel Serra

Antoni Munar

Víctor Mulet

Joan Mulet

Domicili: Rei, 1. ALGAIDA

Tel. 665042 / 272576

Imprimeix: Apóstol y Civilizador.
PETRA.

ES SAIG només es responsabilitza
de l'editorial.

passatemps

PROBLEMA MATEMATIC

Qualcú s'ha queixat que vos proposam problemes massa fàcils. Idò avui vos farem suar. El plantejament del nostre problema diu així:

Un home es va menjar set peres, cinc albercocs, nou prunes i onze nesples. Cada dues peres pesaven tres-cents cinquanta grams, i cada tres peres pesaven com sis albercocs; cada dos albercocs i mig com dues peres i mitja, i cada tres quarts de pruna com una nesples. Què van fer tot lo que s'havia menjat?

Solució: Suposam que no haurien estat albercocs i ho haurien dedut de tot d'una. Li varen fer un bon mal de ventre.

Fuga de vocals:

S.S F.G..S . S.S .M.RS

S.S PR.M.R.S S.N S.S B.N.S;

N. .S H.. D. F..R D. D.N.S

Q.. S.N .N.M.LS TR..D.RS

N. H. H. .N.M.L M.S TR..D.R

Q.. .N. D.N. . .N. M.L.;

.N D..X.R-N'H. P.SS.R .N.

.N H.M. N. N'.S S.NY.R

Solució a la passada fuga de vocals:

Sé d'un batle que estudia
a un llibre mascarar;
per cada hora de bondat
en du cent de picardia.

Jo segava blat cabot
que em pegava pes capell;
l'amo estava content d'ell
i jo hi estava ben poc.

S S O U L U E X Q U
I R S I O T E S A S
O R E N T E P M A C
U L E L E N C C I A
N R T M L L N A D M
E A N T O A O N G L
A J B S R L V N I I
M T A E H I O A M S
E I P N A T D C C E
L S A P A T T R I A
E B I S B E A M I A

Sopa de lletres

Es tracta de localitzar el nom de deu carrers d'Algaida. Amb les lletres que sobren podreu llegir els darrers versos d'una de les més conegudes poesies de Joan Alcover.

F A F E R R U T X I U
N E M U T I O O L R
A T B R O S L M L O
G A D O S R A I E J
G A I A X D U R T A
A L L E N A S S A M
L S J A A R D I D E
D S R O T L G A T D
E E M A J Z I O V I
N N T E R F O L U T
T J A L C O R V E R

Solució a la passada sopa de lletres.
Les lletres sobrants diuen: Faune mutilat, brollador eixut, jardí desolat de ma jovintut. J. Alcover.

ESPORTS

Com cada any, parlarem de les activitats esportives que es realitzen per ses festes i dels Torneigs que, començats en setmanes anteriors, finalitzen durant ses festes.

ESCACS

S'ha celebrat el VIIè Torneig d'escacs Sant Jaume 85. Ha estat guanyat p'en Toni Fullana, que guanyà totes les partides llevat d'una acabada en taules. En Miquel Vidal i en Miquel Oliver, pinero, varen fer segon i tercer respectivament.

Dels juvenils, el guanyador va esser en Jaume Puig. El subcampeonat va esser molt disputat, ja que hi va haver un triple empat que es va resoldre a favor d'en Miquel Trobat, seguit d'en Tomeu Artigues i en Salvador Mulet.

Enhorabona a tots-

BILLAR

També els entusiastes practicants de ses caramboles han tengut el seu Torneig per a jugadors locals. Ha estat molt disputat i hi ha hagut una gran animació a ses darreres jornades al Bar Amengual.

La classificació final ha estat:

- 1.B Perelló
- 2.F Gelabert
- 3.P Capellà.

fins a un total de nou participants.

CICLISME

Una gran diada de bicicletes sa que se va

disputar es dia de Santa Aneta. Els aficionats a l'esport del pedal pogueren disfrutar, encara que dissortadament no comptem en aquests moments amb cap corredor d'Algaida; es fet de no tenir cap paísà que participi a ses carreres forçosament resta un poc d'emoció a ses proves.

Es varen dur a terme carreres a totes ses modalitats, excepte veterans, i es corredors de ses diferents edats hi posaren tot quant tenien.

La carrera "estelar" d'aficionats i juvenils va esser guanyada merescudament p'en Pou, seguit d'en Ramis i en Gomila.

Enhorabona per la continuïtat d'aquest ja tradicional premi ciclista d'Algaida.

FUTBOL

Lo més destacable a nivell de futbol és la presentació de l'Algaida 85-86 a tots es nivells: directius, jugadors i entrenador.

Bona impressió sa que va donar s'equip que s'està formant per participar a Segona Regional, per lo que se va veure en es partit de presentació. Malgrat els nombrosos canvis que es feren durant es partit, s'aficionat va poder treure una idea positiva de lo que pot esser s'equip d'aquesta temporada. En conjunt, s'afició va sortir animada des partit, que sempre és esperat per veure ses

novetats des Club.

Es partit contra el Cade Paguera -de Preferent- va acabar en empat a 2 gols, si bé per penaltis va guanyar l'Algaida i pensam que es va fer justícia, una vegada vist es partit.

Es juvenils jugaren es dia de Sant Jaume contra l'Atl. Balears i perderen per 1-6, demostrant s'equip ciutadà esser millor que es nostros al.lots.

Es veterans d'Algaida -Autoescola Levante- també varen perdre (1-2) amb els veterans del R. C. D. Mallorca. S'equip mallorquinista va demostrar que ses "velles glòries" són velles, però en saben.

PIPERS

Només volem ressenyar sa fumada lenta en pipa que es vafer damunt Plaça durant ses festes. Una prova més de s'entusiasme del Pipa Club d'Algaida.

(Rectificam greus errors de noms de ses nostres fumadores que participaren a la fumada de selva i que sortiren equivocats al número anterior de la revista. La guanyadora fou Rosa Crespí, seguida de Rosa Bauçà. Perdó!)

Joan Trobat

una xerradeta amb...

en TONI SASTRE

L'entrevista d'avui la feim al nou president del C. D. Algaida, en Toni Sastre, en Toni de Son Endiot; personalment, aquesta xerradeta representa una doble satisfacció, perquè es tracta de parlar amb la persona que durant la temporada que comença dirigirà el nostre Club i, sobretot, perquè en Toni és un bon amic meu.

En Toni no necessita de massa presentacions. Tots coneixem la seva trajectòria futbolística: el CIDE, el Porreres i sobretot l'Algaida han estat els equips en què ell ha defensat la porteria; i no és exagerat dir que durant la darrera època del nostre futbol ha estat un dels millors jugadors amb què hem comptat. Actualment juga de davanter centre dels nostres veterans i amb els seus 29 anys acabats de complir s'ha convertit en un dels presidents més joves que ha tengut l'Algaida.

-Toni, què és més fàcil, ser President o jugador?

-Amb s'ajuda que tenc enguany, estic segur que serà més fàcil ser President, perquè casi no faig res.

-Dins es nostre futbol sempre hi ha hagut dues teories: una, que l'Algaida és i ha d'esser pels algaidins; l'altra, que l'Algaida normalment no es pot mantenir només amb algaidins. Tu, què hi dius?

-Per jo només hi ha una teoria: que es resultats siguin favorables i que sa marxa de s'equip sigui bona; i millor si tots es jugadors són d'Algaida.

-Com han respost es socis davant sa nova temporada?

-S'única referència que tenim fins ara és es partit de Sant Jaume i sa col·laboració va esser extraordinària; i confiam que sa campanya de socis sigui bona.

-Quants de fitxatges nous ha fet l'Algaida i quantes baixes hi ha hagut respecte a l'any passat?

-Referent a fitxatges nous tenim en Gustí, en Xim, en Gayà, en Vicenç, en S. Feliu, en Juan -que procedeix des juvenils- i en Pau; de moment, estam en contacte amb tres jugadors més.

En quant a baixes de sa plantilla de l'any passat hi ha en Mariano, en Biel Oliver i en Toni de S'Arenal, baixes degudes a qüestions d'estudis i servei militar.

-Enguany, hi ha jugadors que cobren?

-No.

-Pel que fa a categories inferiors, quina feina s'ha marcat l'Algaida?

-Es Club participarà a competicions en categoria d'alevins, infants i juvenils.

-Quin suport ha trobat l'Algaida des nostre Ajuntament i com està sa qüestió des camp de futbol?

-Respecte a lo primer, hi ha hagut una col·laboració extraordinària en tots els terrenys; i respecte a lo segon, sé que tant per part des socis fundadors com per part de s'Ajuntament fan tot lo possible perquè millori.

-Què tal són ses relacions entre el C.D. Algaida i es socis fundadors?

-Molt bones.

-Projectes de l'Algaida a curt plaç?

-En es camp esportiu, fer un conjunt de jugadors a fi que s'equip d'Algaida pugi de categoria; per altra part, mirarem de posar un bon enllumenat, de fer reformes a ses casetes i de dur a terme tot quant estigui dins ses nostres possibilitats perquè es jugadors se trobin bé.

Xesc Antich